

WIADOMOŚCI

TARNOWSKIE

Ilustrowany tygodnik polityczny, gospodarczy, społeczny i informacyjny.

Rok XVII.

Tarnów, czerwiec 2021

Nr. 69

Burmistrz Witold Rogoyski 23 lata w służbie dla Tarnowa

180. rocznica urodzin Witolda Rogoyskiego

Portret Witolda Rogoyskiego pędzla Wincentego Wodzinowskiego ufundowany przez Radę Miejską na wniosek burmistrza dr. Tadeusza Tertila

WITOLD ROGOYSKI ur. 1841 r. – zm. 1916 r.

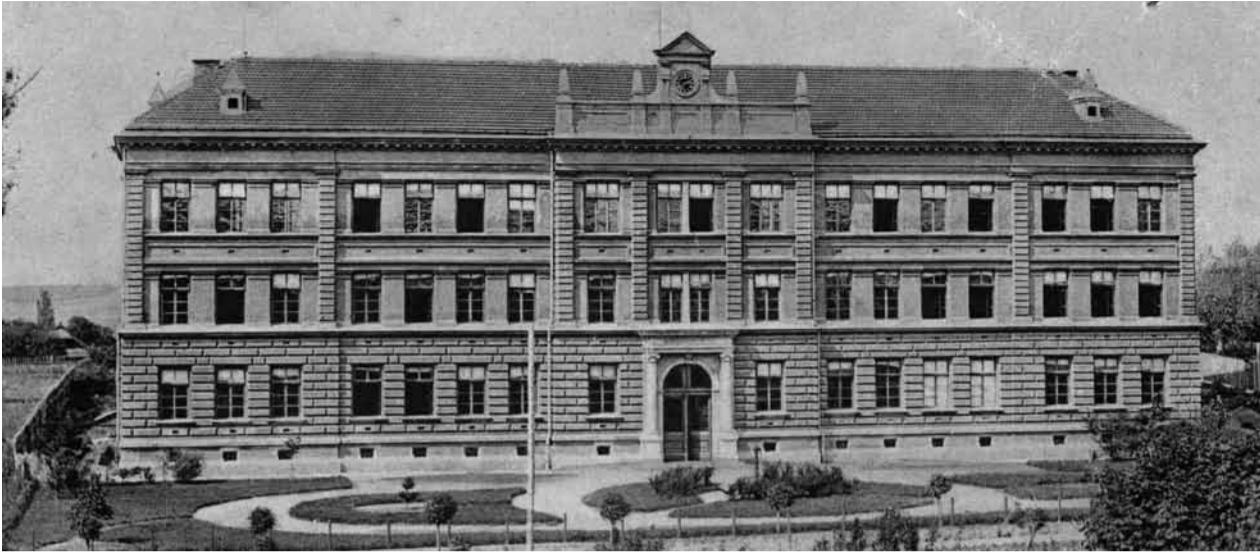
Burmistrz Tarnowa w latach 1884–1906 - jeden z najwybitniejszych włodarzy miasta.

Witold Rogoyski urodził się 3 czerwca 1841 r. w Lubli koło Jasła jako jedyny syn Jędrzeja Rogoyskiego herbu Brochwicz i Aleksandry Niesiołowskiej. W latach 1849–1851 uczył się w Cesarsko-Królewskim Gimnazjum w Tarnowie, a następnie do 1852 roku w gimnazjum we Lwowie. Decyzją ojca w 1852 roku wstąpił do Cesarskiej Akademii Wojennej w Hainburgu, którą ukończył ze stopniem porucznika inżynierii i rozpoczął służbę wojskową na Węgrzech. Po śmierci ojca w 1862 roku zrezygnował z kariery wojskowej i powrócił do Galicji, aby objąć zapisaną mu w testamencie wieś Szufnarową koło Strzyżowa.

Po wybuchu powstania styczniowego w 1863 r. Witold Rogoyski wziął w nim udział jako dowódca kompanii strzelców w tzw. batalionie galicyjskim dowodzonym przez mjr. Andrzeja Łopackiego, który wchodził w skład oddziału płk. Dionizego Czachowskiego. W maju 1863 roku Rogoyski otrzymał awans na majora wojsk powstańczych. W styczniu 1864 roku Rogoyski ze względu na stan zdrowia został oficjalnie urlopowany z wojska przez władze powstańcze Galicji Zachodniej, po czym powrócił do majątku Szufnarowa.

W 1866 roku Witold Rogoyski ożenił się ze Stefanią z Rogoyskich. Mieli troje dzieci: syna Stefana (ur. 1867), córkę Janinę (ur. 1868) oraz syna Zdzisława (ur. 1872). Po śmierci żony poślubił w 1875 r. starszą siostrę zmarłej żony - Michalinę, z którą miał syna Tadeusza. W 1875 roku podjął decyzję o parcelacji Szufnarowej i przeniesieniu się do Tarnowa. Zakupił tam posiadłość na przedmieściach (obecnie rejon ul. Słowackiego), którą nazwał „Witoldówką”.

Jak wielu Polaków po upadku powstania styczniowego, Witold Rogoyski stał się zwolennikiem idei pozytywistycznych które postanowił c.d. na str. 2

Szkoła żeńska w Tarnowie

wił wcielać w życie w Tarnowie. Rozpoczął działalność w różnych instytucjach lokalnych i samorządowych, a w 1877 roku został członkiem Rady Miejskiej Tarnowa. Na posiedzeniu Rady 5 lutego 1884 roku, stosunkiem głosów 24 do 9, został wybrany na stanowisko burmistrza Tarnowa. Na stanowisku tym Witold Rogoyski pozostawał nieprzerwanie niemal 23 lata, najdłużej w historii miasta, przeprowadzając wiele przełomowych zmian w jego funkcjonowaniu. Do osiągnięć burmistrza oraz kierowanego przez niego urzędu gdzie budowniczym miejskim był Szczesny Zaremba należą m.in.: budowa wodociągów miejskich i kanalizacji, regulacja ulic, powstanie nowych ulic oraz dzielnic, rozbudowa szpitala, otwarcie kilku nowych szkół, remont ratusza i katedry, rozbudowa koszar, utworzenie policji miejskiej. W 1885 roku Witold Rogoyski stał na czele delegacji skutecznie interweniującej na dworze i w nuncjaturze apostolskiej w Wiedniu w sprawie zachowania diecezji tarnowskiej.

W 1887 roku Witold Rogoyski zdobył mandat poselski w wyborach uzupełniających do Sejmu Krajowego Galicji we Lwowie. Sukces ten powtórzył w wyborach w 1889 roku i pozostawał na tym stanowisku do 1895 roku, działając aktywnie w komisjach gminnej, podatkowej i górniczej.

Najważniejsze inwestycje zrealizowane podczas kadencji Witolda Rogoyskiego to m. in.: szkoły; żeńska im. Franciszka Józefa (obecnie budynek poczty ul. Mickiewicza), im. T. Ko-

ściuszki na Strusinie, im. K. Brodzińskiego (obecnie budynek III LO), ogrodnicza przy ul. Seminaryjskiej (obecnie ul. Piłsudskiego), im. J. Słowackiego na Grabówce (obecnie II LO), im. St. Konarskiego na Zabłociu oraz II Gimnazjum i Szkoła Realna przy ul. Nowy Świat. W roku 1889 oddano budynek Stowarzyszenia „Gwiazda” natomiast w 1895 ukończono gmach „Sokoła” i budowę rzeźni na Strusinie. W tym okresie w mieście powstają również nowe budowle sakralne: zespół klasztorno-szkolny sióstr Urszulanek, kościół i klasztor księży Filipinów oraz księży Misjonarzy a także Nowa Synagoga żydowska. Dla pamięci o wybitnych Polakach i postaciach związanych z Tarnowem, wykonano pomniki: Kazimierza Brodzińskiego w 1884 r., Józefa Szujskiego w 1886 r. oraz Adama Mickiewicza na Placu Kazimierza w 1900 roku.

Ten widoczny rozwój Tarnowa dostrzegł Cesarz Franciszek Józef, w uznaniu zasług 18 kwietnia 1895 roku burmistrz Witold Rogoyski został odznaczony orderem Franciszka Józefa, a budowniczego miejskiego Szczesnego Zarembę odznaczono złotym krzyżem zasługi z koroną.

Utrudzony długoletnim sprawowaniem urzędu burmistrza, ze względu na stan zdrowia złożył dymisję na posiedzeniu Rady 13 grudnia 1906 roku. W uznaniu zasług Rada Miejska przyznała mu dożywotni dar honorowy w wysokości 4 tysięcy koron rocznie oraz wcześniej, jako jednemu urzędującemu bur-

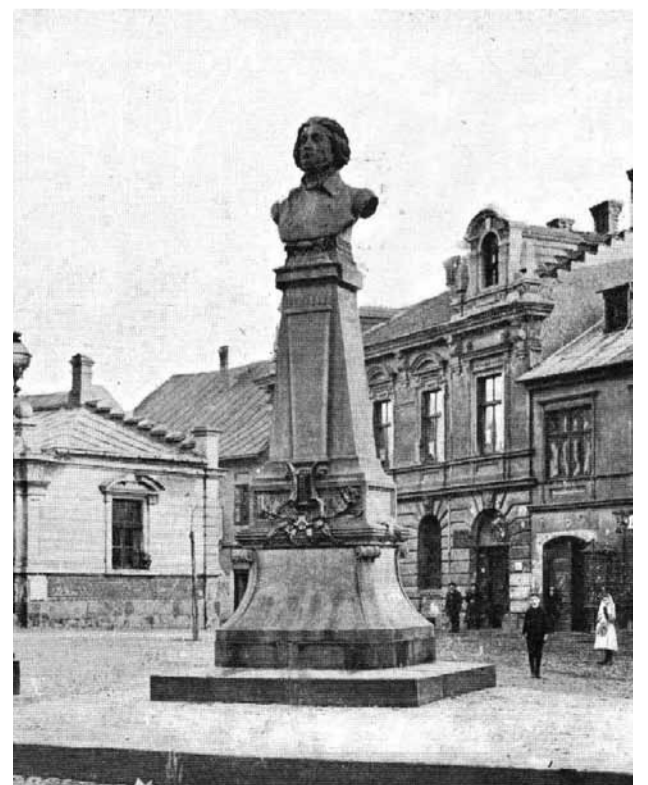
mistrzowi tytuł Honorowego Obywatela Miasta Tarnowa. Na wniosek nowego burmistrza dr Tadeusza Tertila Rada ufundowała jego portret pędzla Wincentego Wodzinowskiego zawieszony następnie w sali posiedzeń Rady oraz nazwała w 1907 roku ulicę zwaną Czarną Drogą imieniem Witolda Rogoyskiego. Jest to jedyny przypadek w historii miasta, że żyjący obywatel Tarnowa za swoje zasługi, został uhonorowany nazwą ulicy jego imienia.

Zasługi burmistrza najtrafniej opisuje ówczesna prasa, tygodnik „Pogoń” w artykule Józefa Pizsa: „...Drewnianą tę budę dawniejszą (miasto Tarnów) toczyło robactwo w postaci rozlicznych, samolubnych i skorumpowanych stronnictw; brud, niechlujstwo i nieład pochłaniał ją i groził jej zatopieniem, a jednak ów cichy i wytrwały pracownik – któremu krótkowidztwo niektórych osób brak energii zarzucało – doprowadził miasto do dzisiejszego stanu. Powstały za jego rządów nowe szkoły, budynki wojskowe, nowe ulice i dzielnice całe. Za jego też rządów miasto przybrało wygląd przyzwoity, czysty i oświetlony – europejski. Wszędzie był, we wszystko wglądał, choć sam usuwał się z pierwszego planu i nie imponował sobą. Do celu zdążał wytrwale omijając przezornie przeszkody...”

Po rezygnacji z urzędu Rogoyski pełnił przez pewien czas funkcję dyrektora Miejskiej Kasy Oszczędności w Tarnowie, następnie zajął się kształceniem dzieci i podróżami. W roku 1914 wybuchła I Wojna Światowa, zaczęła tlić się wątpliwa iskra nadziei na niepodległość Polski. Jednakże nie było mu dane doczekać wolności i roku 1918. Witold Rogoyski zmarł w Tarnowie 28 lutego 1916 roku i został pochowany w rodzinnym grobowcu na Starym Cmentarzu w Tarnowie.

Kontynuatorem dzieła burmistrza Rogoyskiego rozbudowy oraz rozwoju Tarnowa był jego następca dr Tadeusz Tertil, będąc włodarzem miasta przez 16 lat do roku 1923. Tych dwóch najwybitniejszych burmistrzów Tarnowa sprawowało swój urząd łącznie przez 39 lat – lat w których Tarnów osiągnął największy rozwój gospodarczy, infrastrukturalny, społeczny i kulturalny co było ich niewątpliwą zasługą.

Ryszard Żądło

Z kart historii...

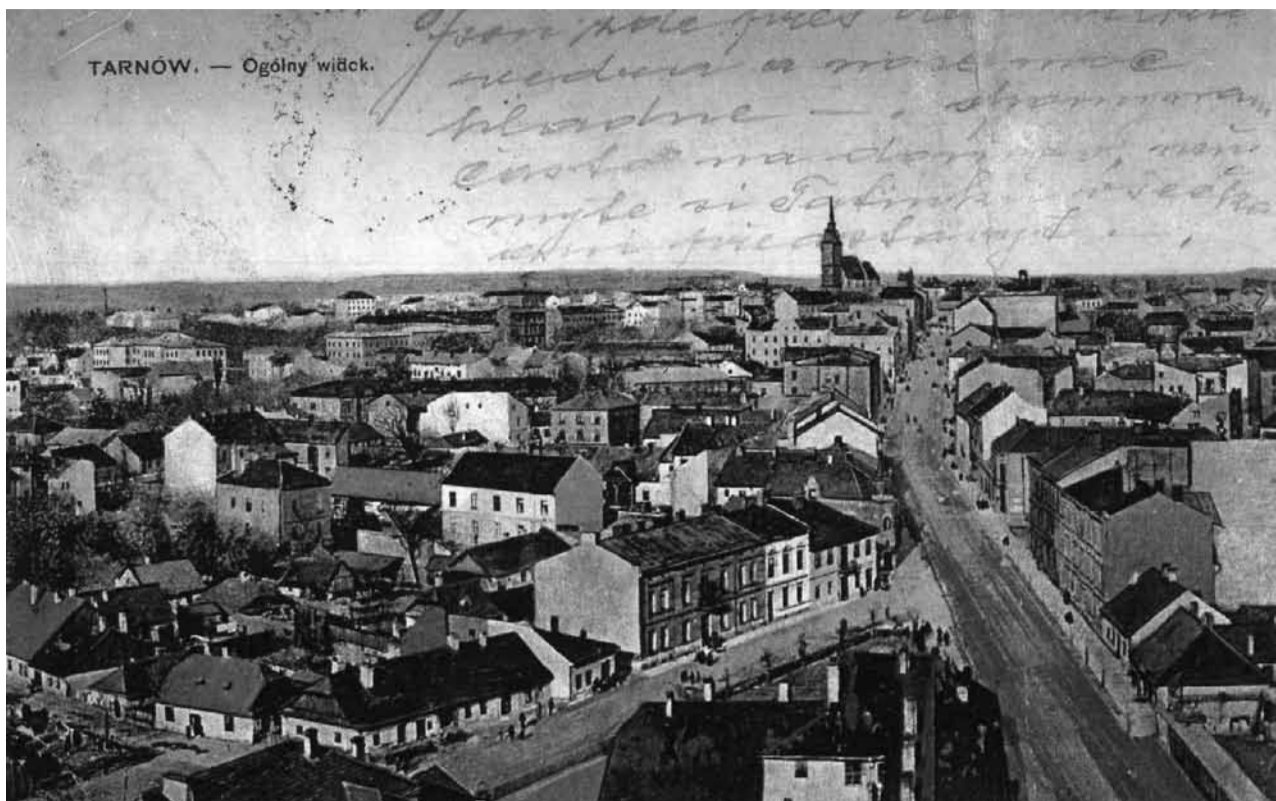
W styczniu roku 1867 weszła w życie reforma administracyjna Galicji. W miejsce cyrkułów i becyrków wprowadzono starostwa powiatowe oraz powiaty skarbowe. Tarnów stał się stolicą i jednego, i drugiego.

Liczba mieszkańców miasta szybko wówczas rosła. W roku 1857 Tarnów liczył niespełna 8 500 mieszkańców, w roku 1869 już blisko 22 000. U progu XX wieku liczba mieszkańców przekroczyła 30 tysięcy. Wzrost liczby mieszkańców związany był ściśle z rozwojem gospodarczym Tarnowa i boomem budowlanym, który przyczynił się do zmiany charakteru miasta. Tarnów nabrał oblicza wielkomiastowego, nowe centrum powstawało wzdłuż ulic Krakowskiej, Wałowej i Lwowskiej oraz ulic przyległych.

Poważną rolę w rozwoju miasta odegrała Tarnowska Kasa Oszczędności - działająca od roku 1861 pierwsza w mieście duża instytucja kredytowa. W latach następnych powstawały kolejne instytucje finansowe - m.in. Towarzystwo Kredytowe dla Handlu i Przemysłu, Towarzystwo Zaliczkowe, Tarnowskie Towarzystwo Bankowe, Powszechny Zakład Kredytowy, filie Banku Austro-Węgierskiego i Wiedeńskiego Banku Związkowego.

Już w 1866 roku reaktywowano działalność Tarnowskiego Towarzystwa Strzeleckiego, którego członkowie odbywali oficjalne i legalne ćwiczenia oraz zawody strzeleckie. Towarzystwo nawiązywało do tradycji Bractwa Kurkowego, ale nie ograniczało się jedynie do szkolenia strzeleckiego. Organizowało również uroczystości, m.in. rocznicy bitwy pod Grunwaldem, uchwalenia Konstytucji 3 Maja, czy wybuchu powstania styczniowego.

Pierwsze stowarzyszenie młodzieży rzemieślniczej działało od 1869 roku. W roku 1881 wyłoniło się z niego „Stowarzyszenie Rękodzielników Chrześcijańskich Gwiazda Tarnowska”, któremu przewodniczył ksiądz Adam Kopyciński. Stowarzyszenie o charakterze samopomocowo - samokształceniowym organizowało odczyty i zabawy, udzielało zapomóg i

zasiłków a także uczestniczyło w obchodach rocznic patriotycznych.

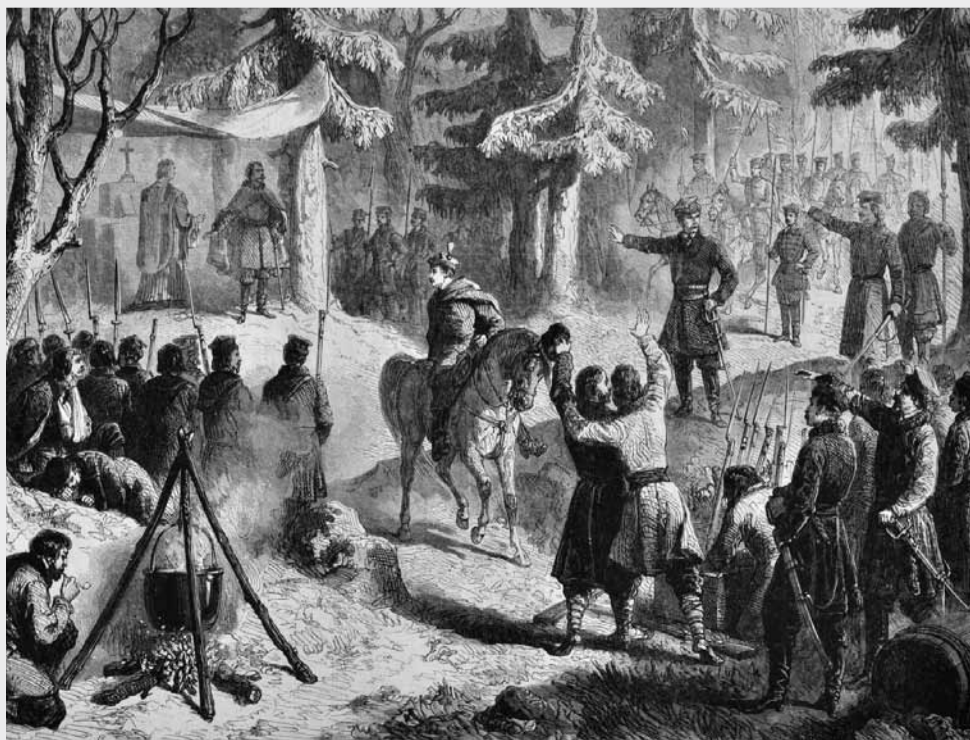
Od 1884 roku działało w mieście, z inicjatywy Ignacego Przybyłkiewicza, Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”. Towarzystwo prowadziło nie tylko zajęcia sportowe, ale i organizowało uroczystości patriotyczne, amatorskie przedstawienia teatralne, wykłady, zebrania towarzyskie, kiermasze, imprezy dla dzieci oraz prowadziło bibliotekę.

W roku 1869 powstało Kółko Przyjaciół Muzyki, przeorganizowane później w Towarzystwo Muzyczne. W roku 1881 zaczął wychodzić, początkowo jako dwutygodnik, później tygodnik „Pogoń”, który zrosł się z miastem na kilka następnych dziesięcioleci. Obok „Pogoni” pojawiło się również wiele innych, efemerycznych czasopism o tematyce miejskiej, religijnej lub politycznej, które jednak z reguły szybko upadały.

W roku 1882 pojawiło się Towarzystwo Oświaty Ludowej. Towarzystwo posiadało bibliotekę, propagowało czytelnictwo, prowadziło akcję odczytową, zakładało czytelnie

w różnych punktach miasta oraz okolicznych wsiach. 10 lat później, w roku 1892, założono tarnowskie koło Towarzystwa Szkoły Ludowej. TSL prowadziło wypożyczalnię książek w szkołach, z inicjatywy członków Towarzystwa, doprowadzono także w roku 1908 do założenia Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Ważnym elementem życia społecznego były uroczystości patriotyczne, które przybierały charakter świąt narodowych. Odprawiano uroczyste nabożeństwa, w mieście odbywały się pochody, koncerty, prelekcje i wykłady. Organizowano także koncerty i wieczory literackie dla uczczenia pamięci Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego. W ramach obchodów stulecia urodzin poety, na placu Kazimierza Wielkiego odsłonięto popiersie Mickiewicza. W roku 1903 organizowano obchody 40 rocznicy wybuchu powstania styczniowego. Liczna delegacja z Tarnowa, na czele z burmistrzem, wzięła też udział w obchodach rocznicy bitwy pod Grunwaldem w 1910 roku w Krakowie.

Jak wielu Polaków po upadku powstania styczniowego, Witold Rogoyski stał się zwolennikiem myśli pozytywistycznej. Rozpoczął działalność w różnych instytucjach lokalnych i samorządowych, a w 1877 roku został członkiem Rady Miejskiej. Na posiedzeniu rady 5 lutego 1884 roku, stosunkiem głosów 24 do 9, został wybrany na stanowisko burmistrza Tarnowa. Na stanowisku tym Witold Rogoyski pozostawał niemal 23 lata, przeprowadzając wiele istotnych zmian w funkcjonowaniu miasta. Do osiągnięć jego i kierowanego przez niego urzędu należą m.in.: remont ratusza i katedry, rozbudowa koszar, otwarcie nowych szkół, rozbudowa szpitala, budowa wodociągów miejskich, regulacja ulic czy założenie policji miejskiej. W 1885 roku Witold Rogoyski stał na czele delegacji interwenującej na dworze i w nuncjaturze apostolskiej w Wiedniu w sprawie zachowania diecezji tarnowskiej, która miała zostać zlikwidowana po śmierci ówczesnego biskupa, Józefa Alojzego Pukalskiego. 15 września 1886 roku burmistrz wraz z całą Radą Miejską i niemalże całym miastem witał na tarnowskim dworcu kolejowym cesarza, przejeżdżającego przez Tarnów w drodze do Lwowa, a w maju 1887 roku przy bramie triumfalnej ustawionej na Krakowskiej jego syna, arcyksięcia Rudolfa.

L. 4107.

OBWIESZCZENIE.

Stosownie do postanowienia §. 30. ordynacji wyborczej gmina, podaje do publicznej wiadomości, iż po odbytych w dniach 23., 24., 26. i 27. kwietnia 1900, oraz dnia 30. listopada 1903. wyborach do Rady miejskiej Tarnowskiej, które zatwierdziło c. k. Namiestnictwo orzeczeniami z dnia 3. października 1903. L. 123903. i z dnia 31. marca 1904. L. 41141. tudzież przy uwzględnieniu tych Radnych i Zastępców, którzy na dalsze 6 lat w Radzie miejskiej pozostali, skład teje Rady miejskiej okazał się następujący:

Koło III.	Koło II.	Koło I.
Radni:	Radni:	Radni:
1. Nagajski Witold	1. Nollinger Herman	1. Dr. Leszek Francuski
2. Jakubowski Marcin	2. Dr. Magister Adolf	2. Dr. Kawałki Alojzy
3. Sankler Józef	3. Czarny Stefan	3. Wójcicki Antoni
4. Wolskiński Piotr	4. Kuczyński Antoni	4. Kawałki Tadeusz
5. Łopatyński Franciszek	5. Nollinger Józef	5. Kawałki Michał
6. Kawałki Adam	6. Sankler Józef	6. Dr. Leszek Jan
Zastępcy:	Zastępcy:	Zastępcy:
1. Wład Hurek	1. Winiarczyk Marcin	1. Dr. Nollinger Stanisław
2. Kwaśnikowski Stanisław	2. Sankler Marcin	2. Dr. Wójcicki Stanisław
3. Janowski Witold	3. Dr. Rappaport Edward	3. Dr. Wójcicki Stanisław
4. Sankler Marcin	4. Golegowski Józef	4. Kawałki Tadeusz
5. Kwaśnikowski Stanisław	5. Nollinger Józef	5. Kawałki Michał
6. Kwaśnikowski Stanisław	6. Nollinger Józef	6. Dr. Leszek Jan

Tarnów dnia 23go kwietnia 1904.

Burmistrz
W. ROGOYSKI.

Obwieszczenie burmistrza W. Rogoyskiego informujące o składzie Rady Miejskiej wyłonionej w wyborach mających miejsce w dn. 23-24, 26-27 IV 19-- r. oraz w dn. 30 XI 1903 r.

L. 1884.

Tarnów dnia 14. lutego 1906.

OBWIESZCZENIE.

Ponieważ w tej połowie I koła wyborczego, której 6-letni okres wyborczy rozpoczął się dnia 9. maja 1904. r. ubyto tyłu radnych, iż przez powołanie wszystkich zastępców nie można potrzebnej liczby radnych uzupełnić, przeto na zasadzie postanowienia §. 13. ustawy z dnia 13. marca 1889. L. 24. dz. ust. kraj.

ROZPISUJĘ WYBÓR UZUPEŁNIAJĄCY

z powyższej połowy tegoż I. koła wyborczego, a mianowicie jednego radnego i trzech zastępców, a w myśl postanowienia §. 17. ordynacji wyborczej gminnej z dnia 12. VIII. 1866. L. 19. dz. ust. kraj. podaje do wiadomości, że wybór ten odbędzie się na podstawie prawomocnej listy wyborczej z dnia 17. marca 1900. r. w sali ratuszowej dnia 27. lutego 1906. poczynawszy od godziny 9. przed południem i że wybrani w tym wyborze uzupełniającym urzędować będą tylko do końca okresu wyborczego swoich ubitych poprzedników tegoż koła wyborczego.

Burmistrz
W. Rogoyski

Obwieszczenie podpisane przez burmistrza W. Rogoyskiego informujące o rozpisaniu wyborów uzupełniających do tarnowskiej Rady Miejskiej

L. 6531.

Obwieszczenie.

Stosownie do postanowienia §. 29. Ord. wybor. gmin. z dnia 12. sierpnia 1866. L. 19. Dz. ust. kraj. podaje do publicznej wiadomości wynik odbytego w dniu 21-go maja 1906. r. wyboru uzupełniającego 1-go radnego do Rady miejskiej tarnowskiej w I. Kole wyborczym, według którego wybrany został do teje Rady miejskiej:

Radnym:
Edmund Wachholz
47 głosami.

Z 252 uprawnionych do głosowania oddano 103 głosów.

Tarnów dnia 21. maja 1906.

Burmistrz
W. Rogoyski

Obwieszczenie burmistrza W. Rogoyskiego informujące, iż w wyborach uzupełniających mających miejsce 21 V 1906 r. radnym miejskim w I kole wyborczym został Edmund Wachholz

ROZNIKA URODZIN

3 czerwca, przypadła 180. rocznica urodzin Jana Witolda Rogoyskiego, wieloletniego burmistrza Tarnowa.

Z tej okazji Agnieszka Kawa, zastępca prezydenta Tarnowa oraz przedstawiciel Komitetu Opieki nad Starym Cmentarzem w Tarnowie złożyli okolicznościowe wiązanki na jego grobowcu, jako wyraz pamięci i wdzięczności tarnowian za ponad dwudziestoletnie zarządzanie miastem. Odsłonięto także okolicznościową tablicę upamiętniającą jego postać i zasługi. Tablica informacyjna poświęcona Witoldowi Rogoyskiemu

znajduje się przy jego rodzinnym grobowcu. Powstała na wzór tablic umieszczonych przy miejscach spoczynku Tadeusza Tertila czy Jana Szczepanika.

Odwiedzający najstarszą tarnowską nekropolię, od dziś będą mogli zapoznać się z biografią i dokonaniem najdłuższej urzędującego burmistrza Tarnowa. Dodatkowo na tablicy znajdują się zdjęcia budowli, z którymi nierozzerwalnie wiąże się jego postać.

W 2021 roku podczas Dnia Wszystkich Świętych odbędzie się kwesta na remont grobowca rodziny Rogoyskich.

Po rezygnacji z urzędu Rogoyski pełnił przez pewien czas funkcję dyrektora Miejskiej Kasy Oszczędności w Tarnowie, następnie zajął się kształceniem dzieci i podróżami. Otrzymał tytuł honorowego obywatelstwa Tarnowa. Zmarł w Tarnowie 28 lutego 1916 roku i został pochowany w rodzinnym grobowcu na tarnowskim Starym Cmentarzu.